

Promotieonderzoek: het differentieel effect van het primair montessorionderwijs

Gevraagde investering

€ 20.000 per jaar voor de komende 4 jaar (ingaaend verenigingsjaar 2025-26; zie ook de concept NMV-begroting).

Inhoud

Recente (meta)studies naar de effectiviteit van het montessorionderwijs laten zien dat kinderen op montessorischolen beter presteren op academische en sociale vaardigheden dan kinderen op reguliere, traditionele scholen. Waardoor dit precies komt, is niet duidelijk. Ligt het aan de heterogene groeperingsvorm met kinderen van verschillende leeftijden in een groep, het montessori materiaal, de grote nadruk op zelfstandigheid bij de kinderen of spelen andere factoren zoals de leraar of de afkomst van de kinderen een rol?

Het blijft onduidelijk *wat* het montessorionderwijs effectief maakt. Dit komt deels omdat het in de meeste onderzoeken niet duidelijk is wat voor soort montessorischool deelneemt aan het onderzoek. En montessorischolen kunnen nogal van elkaar verschillen. De meest recente meta-analyse naar het montessorionderwijs concludeerde dat 65% van de studies die onderzocht werden, geen duidelijkheid verschaft over de manier waarop de deelnemende school de montessoriprincipes toepaste. Hierdoor blijft het onduidelijk welke onderdelen uit het montessorionderwijs samenhangen met de gevonden resultaten.

Montessorischolen in Nederland verschillen van elkaar in hoe ze het montessoriconcept implementeren en daarmee samenhangende montessoriprincipes hanteren. Zo zijn er bijvoorbeeld scholen met jaargroepen, worden er in meer of mindere mate montessorimaterialen gebruikt en is bijvoorbeeld er in meer of mindere mate sprake van keuzevrijheid voor kinderen. De vraag is of deze verschillen ook uitmaken voor de prestaties van kinderen. Hangen beter ontwikkelde sociale competenties van 'montessorikinderen' bijvoorbeeld samen met de heterogene groep of zijn er andere elementen die daar aan bijdragen? Is er een relatie tussen de verbeterde leerprestaties en het gebruik van montessorimateriaal? Of kan het zo zijn dat montessorischolen die reguliere schoolmethodes gebruiken, juist daardoor goed scoren? Draagt het geven van keuzevrijheid daadwerkelijk bij aan de academische prestaties van kinderen? Om die samenhang te ontdekken, moet er eerst nog beter zicht verkregen worden op verschillen tussen scholen en de keuzes die zij maken. Alleen zo lukt het om beter zicht te krijgen op de vraag wat werkt in het montessorionderwijs, voor wie en onder welke omstandigheden.

In dit promotieonderzoek wordt dit verder onderzocht. In samenwerking met de Radboud universiteit, Saxion Hogeschool en Thomas More Hogeschool onderzoeken we de samenhang tussen de implementatie van montessoriprincipes en de opbrengsten op de basisvaardigheden taal, rekenen, lezen, sociale competenties en burgerschap competenties in het primair onderwijs.

Het onderzoek bestaat uit vier studies. In de eerste studie onderzoeken we de verschillen in uitvoering van het montessorionderwijs. We ontwerpen daarvoor wetenschappelijk onderbouwde instrumenten om de verschillende uitvoeringsvormen van het montessorionderwijs in kaart te brengen en te kunnen duiden. In de tweede studie onderzoeken we nader hoe en waarom er op deze wijze vormgegeven wordt aan het montessorionderwijs. Hiervoor ontwerpen we een observatie instrument en interviewleidraad om meer zicht te krijgen op de verschillende uitvoeringsvormen, binnen verschillende montessorischolen. In de derde en vierde studie brengen we de basisvaardigheden taal, rekenen, executieve functies, sociale competenties en burgerschapscompetenties van kinderen in de bovenbouw van het montessoribasisonderwijs in kaart. We onderzoeken of verschillende implementatievormen van het montessorionderwijs samenhangen met verschillen in de prestaties op deze basisvaardigheden. Zodoende proberen we meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van bepaalde implementatievormen van het montessorionderwijs en nog specifiek van enkele montessoriprincipes.

Een samenwerking met de NMV en de montessorischolen biedt echter de kans om meer gezamenlijk op te trekken en samen werk te maken van evidence-informed montessorionderwijs. Door samen te

investeren in onderzoek krijgen de NMV en de scholen meer inzicht in de effectiviteit van hun eigen onderwijs, ontwerpen we samen op wetenschap gebaseerde praktijktools en bieden we hands-on praktijkoplossingen. Samen voor kwalitatief goed montessorionderwijs.